

FRANCESC CATALÀ

François, Jean, Antoine neix a Jóc el 17 de gener del 1929 dins una família de pagesos al poble, dins la casa pairal. Amb el seu avi Miquel i la seva àvia Margarita, el seu pare Miquel i la seva mare Maria-Lluïsa del poble d'Estoer aprenen tot lo que farà l'home qu'ha sigut. Francesc ajudarà la seva família al treball de la terra. El diumenge serà escolanet a l'iglesia Sant Martí del poble, mirava els retaules, el seu amor per les pedres velles i l'art neix en aquest moment.

Hi ha també el « mas Català » su'l territori del poble més avall, prop de la ruta de Vinçà.

Francesc va a l'escola primària del poble, el secundari al Liceu Aragó a Perpinyà. Al liceu començarà a parlar català amb els companys. Després ira fer la medicina a l'Universitat de Montpeller. A Montpeller participarà a les activitats del grup l'Alsina i a Perpinyà al fanal Sant Vicens. Com volia viure a prop del « coll de Terranera », vindrà instal·lar-se a Vinçà. Farà tota la seva vida professional aquí al poble. Francesc era un fadrí sense lligam, tenia una criada, la Mimi Rabat, que li feia la cuina, el rentar, la neteja... Ho apuntava tot. Ella el considerava com el seu fill, vivia amb ell com abans. Quan serà jubilada i més tard malalta ira la veure cada dia fins a la seva fi.

Francesc era un científic i també un home de l'art. Estimava les « pedres velles » i era un defensor del patrimoni artístic de Catalunya. Coneixia tot l'art del departament (iglesies, cases, castells, capelles...) l'història de Catalunya, anava sovint de l'altre costat per visitar...

Francesc era el metge de la nostra família.

Al col·legi d'Illa, quan hi anava jo, en Ramón Gual començava a fer « Terra Nostra », i feia fullets pels alumnes, sempre hi havia un joc de qüestions a endevinar. Quan la meua gent no sabien la resposta, jo anavi amb la meua bicicleta davant la seva casa, i quan sortia li demanavi les respostes que me mancaven. Per jo, Francesc era un savi...

Francesc és el metge que se desplaçava de poble en poble, recorria els seus « camins » en baix Conflent com si era a casa seva. Amb el seu cotxe anava d'Espira a Marcèvol, de Vallmanya a Tarerac, d'un costat a l'altra de la vall de Tet. En profitava per admirar el paisatge, les pedres velles, ..., en aquest país mil·lenari.

Francesc era un metge que sabia curar tant amb les paraules com amb els remeis, ple de bonhomia i de preocupació. Ell sabia afegir delicades paraules que reconfortaven l'aima. Ell regatejava només el seu temps de repos, per ser amb les famílies inquietes pels malalts. Aixó feia enrabiar la Mimi que deia : « A passat la nit defora !!! ». Pere Verdaguer deia « Francesc és un tros de pa ». Plé de bondat.

Francesc escriu i posa en forma el que li diuen les coses i la gent. Ha escrit corrandes...

Francesc escriu amb el seu llenguatge, el del Rosselló i del Conflent.

Deia « No cal perdre el contacte amb la natura, i sobre tot no la cal destruir. »

Pere Verdaguer escrivia : « Català assumeix tota la tradició rossellonesa... » En Jordi Pere Cerdà, escrivia : « Francesc ven a ajuntar-se a la llaca de Esteve Caseponce, Carles Grandó, JS Pons, Simona Gay, Edmond Brazès ... a l'entorn del Canigó ».

La poesia ha ajudat l'autor a viure. Per ell cada gest, cada cosa, cada minut, tenen una importància, té una curiositat intel·lectual intensa. Francesc s'interessava a la música, al cinema... és l'home que fa, l'home social, l'home que pensa endins. La poesia el fa lliure del personatge que la vida li ha donat.

Fondador del GREC, de l'universitat catalana d'istiu de Prada.

Francesc estimava el País Català , la seva llengua, la seva història, el seu art, era especialista d'art Romànic i Barroc, estimava ses pedres velles, la seva literatura, tot lo que tocava a la terra (arqueològic). Francesc ha sigut l'home clau per la promoció de la llengua i la cultura catalanes de la segona meitat del segle XX. Ell coneixia molta gent de l'altre costat del Pirineu, era el lligam entre els dos costats.

Per Vinçà, la seva acció ha pogut conservar la font de Nossà quan han fet la bassa.

Ell havia fet una llista de tots els noms dels carrers del poble amb la correspondència del nom històric amb ortografia correcte, són escrits actualment en una barreja que no és ni Català ni Francès.

La venda de tots els seus béns fou feta per subhasta el diumenge 11 de desembre del 1988 (408 peces a la venda) per la casa de jubilats de Vinçà.

Francesc a demanat a l'ajuntament de Vinçà de comprar l'iglesia de Sant Père de Bell-lloc i ha ajudat, particularment per la restauració. A Jóc ha donat dues parcel·les de terra situades al poble antic, on el municipi ha fet dues places, l'una porta el nom del seu pare. A l'iglesia de Vinçà ha donat obres per posar al tresor.

Francesc Català va morir el 12 d'octubre del 1988 a Montpeller d'una llarga malaltia.

Jordi Pujol, President de la Generalitat de Catalunya envia al l'alcalde de Vinçà aquest missatge :

« Vull manifestar a la família del Doctor Català, a aquest ajuntament i a la població de Vinçà el meu sencer condol per la desaparició d'aquest Rossellonenc il·lustre que ha estat exemple d'humanitat, de civisme, de treball per la seva gent i per la seva terra. »

Francesc Català és la Simplicitat i la Modèstia. Poeta, amic de tots els arts.

Francesc Català nos deixa 2 llibres de poesies .

- Camins. (1974)
- De sol i d'ombre. (1981)
- I molts articles sobre diferents revistes com:

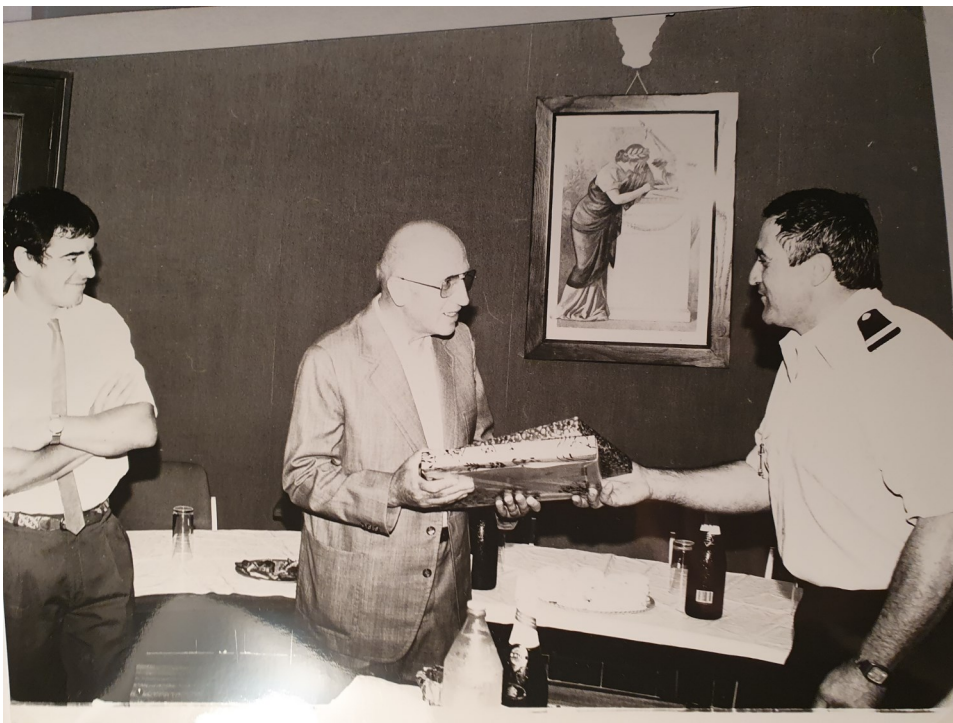
Sant Joan i barres, Conflent, Tramontane, Cahiers des amis du vieil Ille, Almanac Català del Rosselló...

Francesc a la seva casa

Francesc pels carrers de Vinçà.

Jubilació del Metge
capità dels bombers
de Vinçà :
Francesc Català.

Gràcies Francesc per la teva passió pel nostra País, amb tot lo que has fet per ell, i deixat escrit. Perdona-me si he descuidat alguna coseta...

Miquel AiC. Desembre 2024.(amb j'ajuda d'en P. Verdaguer i J.P. Cerdà)

El meu Amic, Miquel, a tan bé dit tot el que se pot dir sobre el nostre Metge, Francesc Català que jo afegiré només els meus records personals.

El metge Francesc Català era el metge de família del poblet de Jóc on havia nascut, fill únic del Miquel i la Lluïsa Català, Quantes vegades va venir a curar-nos, els avis, els pares, el germa i jo. Sempre molt atent a escoltar i d'una veu sempre suau, disposat a tranquil·litzar-nos i explicar-nos amb empatia què fer i què no fer, una veu entretallada de petites « respedures » de canyó.

Personalment, durant la meva primera infància, patint bronquitis crònica, el vaig veure sovint al costat del meu llit.

Recordo perfectament, i per a la meva més grand felicitat, que parlava sovint en català i quan escrivia les seves receptes, encara veig la manera tan particular que tenia d'aguantar la ploma entre els seus dits i la seva escriptura allargada i il·ligible per als mortals corrents, que només el farmacèutic era capaç, per sort, de desxifrar.

Teniu aquí en poques línies el que vull dir sobre el Doctor Francesc Català.

Tinc records però impossible de transcriure tots, verbalment.

Gràcies Francesc per tot el que has fet per tots nosaltres i gràcies pel que has fet i transmès als qui t'envolten.

Un parèntesi per citar unes quantes frases d'un dels seus dos poemes « CAMINS »
El préfaci de cinc pàgines d'en JORDI-PERE-CERDA obre un d'aquests camins !

« Francesc Català s'integra tant en l'aparionament de la llengua que el volta, que fa servir l'assonància fonètica que tradueix la O en una U. Així és possible que, ell obeint la música natural del seu parlar, els seus versos sorprenguin el lector de les altres contrades. Però, també, el fet és revelador de la part pregona que la música interior comanda en la seva poètica. Tal com és il·la vol l'autor ens sembla la més apropiada per a tocar el cor dels Rossellonesos, perquè són ells els qui s'hi han de reconèixer.

Camins » J.P.Cerda

« L'Aigua l'has de voler...

Perquè la trobis fresca à l'hora de la set,
l'aigua, l'has de voler ;
Perquè sigui el seu raig carícia dins ta mà,
la font, l'has de buscar.

De l'aigua no podràs encertar la mirada,
si no l'has esperada ;
De la font no podràs escoltar la tonada,
si no l'has desitjada. »

Camins F. Català

Editorial Barcino, Col·leccio Tramuntana
Barcelona, 1974.

La Marie-José i el Miquel són alumnes de la Casa Samsó d'Illa de Tet. Hem fet aquest treball per fer conèixer el nostre poeta que Vinçà comparteix amb Jóc, per la Xerradissa de l'escola catalana d'Illa.
Desembre 2024.